

kSakarya Meydan Savaşı 6 Ay, 4 Hafta önce Karma: 0 Sakarya Savaşı

Kurtuluş savaşı sırasında Türklerle Yunanlılar arasında yapılan meydan muharebesi (23 ağustos-13 eylül 1921). İkinci İnönü muharebesini Yunanlılara ağır kayıplar verdirerek başarıyla sonuçlandıran Türk ordusu, İnönü-Kütahya-Döğler hattında yeniden savunma düzenine geçti. Yunanlılar, Anadolu'da kısa zamanda bir sonuç almak amacıyla üstün sayıdaki kuvvetlerini Türk ordusunun güney kanadına saldırıya geçirdiler (10 temmuz 1921). Türk ordusu bir hafta süren yorucu savaşlardan sonra üstün Yunan kuv

Sakarya Savaşı hakkında ansiklopedik bilgi

Kurtuluş savaşı sırasında Türklerle Yunanlılar arasında yapılan meydan muharebesi (23 ağustos-13 eylül 1921). İkinci İnönü muharebesini Yunanlılara ağır kayıplar verdirerek başarıyla sonuçlandıran Türk ordusu, İnönü-Kütahya-Döğler hattında yeniden savunma düzenine geçti. Yunanlılar, Anadolu'da kısa zamanda bir sonuç almak amacıyla üstün sayıdaki kuvvetlerini Türk ordusunun güney kanadına saldırıya geçirdiler (10 temmuz 1921).

Türk ordusu bir hafta süren yorucu savaşlardan

admin

Yönetici

Gönderiler: 2

OFFLINE PROFILE

sonra üstün Yunan kuvvetlerinin kuşatıcı çemberinden sıyrıldı ve daha elverişli bir savunma için Sakarya ırmağının gerisine çekildi.

Bu çekiliş, Eskişehir'den Sakarya'ya kadar geniş bir alanın Yunanlıların eline geçmesine sebep oldu. Yunanlıların, eksiklerini tamamlamak için Eskişehir-Afyon hattında 25 gün beklemesi, Türk ordusunun çekilmesini kolaylaştırdı ve Sakarya gibi pek elverişli bir mevzide savunma için hazırlanmak imkânını verdi.

Sakarya Meydan muharebesi bölgesi, Sakarya ırmağıyla bu akarsuya karışan Ankara çayı ve Ilıca dereleri arasında 100 km genişliğinde bir cephe hattını kapsıyordu. Mevzinin ön hattından iç kısımlara doğru yükselen bu arazide savunmaya elverişli sırtlar bulunuyordu. Genellikle eğimli olan Sakarya mevzii, Türk yedek kuvvetlerinin gereken bölgelere hızla yetişmesine imkân verecek durumdaydı. Hattın önünde Sakarya ırmağı, sağ kanadında harekâta zorluk gösteren engebeli arazi, güneydeyse Cihanbeyli ovası gibi çöl özelliği gösteren bir arazi, savunma yönünden yararlı engellerdi.

Türk ordusu Sakarya gerisine çekilmekle Ankara Ana ikmal üssüne yaklaştı ve ihtiyaçlarını daha kolaylıkla sağlamak imkânını buldu. Cepheye dikey Polatlı-Ankara demiryolunun da ulaştırma yönünden özel bir değeri vardı. Yunanlıların Eskişehir-Seyitgazi-Afyon hattından Ankara yönünde ilerlemeleri halinde, Bursa ve İzmir'den 400-600 km'lik yolu aşarak ikmal yapmaları zorlaşacaktı.

Sakarya mevziinde, Garp cephesi birlikleri 25 temmuz 1921'den itibaren cephe kumandanlığının belirttiği savunma hatlarının tahkimine başladı. Yunanlılar saldırıya geçtiği zaman Beylikköprü ve Kavuncu köprüsü doğusunda ve daha doğuya doğru bazı bölgelerde zayıf piyade siperleri meydana getirilebildi. Bu mevkiiler muharebe başladıktan sonra basit ve zayıf sahra mevzileriyle tahkim ve takviye edildi.

İki tarafın da karşılıklı saldırılarla ilerleyebildikleri 20 km'lik alanda muharebe, genellikle açıkta ve bir boğuşma şeklinde oluyordu. 25 Temmuz 1921'den Sakarya muharebesinin başladığı 23 ağustos 1921'e kadar geçen dönemde en önemli olay, Büyük Millet meclisince Başkumandanlık kanununun kabul edilmiş olmasıdır. Bu görev 5 ağustos 1921'de Atatürk'e verildi. Atatürk bu tarihten itibaren ordunun emir ve kumandasını üstüne aldı, millete ve orduya birer bildiri yayımladı. Bu bildiri de özellikle Yunan ordusunun Anadolu'nun içinde yenilgiye uğratılması zamanı geldiğini söyledi ve bütün milletin, manevi ve maddi kuvvetini kullanarak vatanseverliğini göstermesini istedi. İlk iş olarak askerlik çağında olanlar silâh altına alındı, cepheye sevk edildi ve er ihtiyacının tamamlanmasına çalışıldı.

Genelkurmay başkanlığıyla, Milli Savunma bakanlığı, Başkumandanlık karargâhını meydana getiriyordu. Bu iki makamın ortak çalışması ve Başkumandanlığın öteki bakanlıklarla olan işlemlerinin yürütülmesi amacıyla karargâhta ayrıca bir büro kuruldu. Başkumandana, Türkiye Büyük Millet meclisinin bütün askeri yetkileri verildi.

Atatürk başkumandanlığı eline aldıktan sonra ordunun er ihtiyacından başka silâh, ulaştırma araçları, yiyecek maddeleri, elbise ve öteki ordu malzemesi ihtiyacının sağlanması için gereken tedbirleri aldı. Alınan tedbirlerin başta geleni «Tekâlifi Milliye emirleri» («Halktan alınacak bütün vergilerle ilgili emirler») adı altında yapılan yayınlardır:

1. Her ilçede «tekâlifi milliye komisyonu» kuruldu ve bu komisyonların çalışmalarıyla elde edilenlerin ordunun çeşitli kısımlarına dağıtımını düzenlendi:
2. Vatanda her hane, birer kat çamaşır, birer çift çorap ve çarık hazırlayarak bu komisyonlara verecekti;
3. Tacirlerin ve halkın elindeki birçok giyecek maddesiyle yük hayvanları için gerekli eşyanın yüzde

kırkına, bedeli sonradan ödenmek üzere, elkonuyordu;

4. Bazı yiyecek ve temizlik maddelerinin yüzde kırkı komisyonlar emrine verildi;

5. Ordu ihtiyacı için alınan ulaştırma araçlarından başka ahalinin elinde kalan ulaştırma araçlarıyla ayda bir defa olmak üzere ücret verilmeden 100 km'ye kadar askeri ulaştırmaya yardım edilecekti;

6. Ordunun giyim ve iaşesine yarayan sahihsiz mallara elkonuldu;

7. Halkın elinde savaşta kullanılmaya elverişli silâh ve cephanenin üç gün içinde komisyona teslimi istendi;

8. Akaryakıt ve yağları, vazelin, otomobil, kamyon lastiği, çeşitli yağlar ve yapıştırma malzemesi, telefon makinesi, kablo, pil, çıplak tel ve benzeri malzeme, sülfürik asit stoklarının yüzde kırkının komisyonların emrine verilmesi emredildi;

9. Demirci, marangoz, dökümcü, tesviyeci, saraç, araba yapanlar ve bunların imalâthaneleriyle işyerlerinin iş hacmi, kasatura, kılıç, mızrak, eyer yapabilecek sanatkârların adları yazılarak miktar ve nitelikleri tespit ediliyordu;

10. Halkın elinde bulunan dört tekerlekli yaylı araba, dört tekerlekli at ve öküz arabalarıyla kağrı arabalarının bütün donatım ve hayvanlarıyla birlikte binek ve top çeken hayvanlar, katır, deve, eşek miktarlarının yüzde yirmisine ordu noksanlarının ikmali için elkonuyordu.

Bu emirlerin zamanında emniyetle yürütülmesine destek olmak üzere Ankara, Kastamonu, Samsun, Konya, Eskişehir bölgelerinde istiklâl mahkemeleri kuruldu. Bu kararlarla Türk ordusunun önemli ihtiyaçlarının bir kısmı sağlandı. Ayrıca, Sakarya'da kesin sonuç alınacağı düşünülerek öteki cephelerden ve Merkez ordusundan bu savaşa yetişmesi mümkün

olan birlikler hızla Sakarya'ya getirilmeye başlandı.

Güney cephesindeki 2. Kolordunun 5. ve 9. Tümenleri muharebe başlamadan birkaç gün önce Akşehir üstünden ordunun sol kanadına alındı. Bu arada Merkez ordusundan da 18. Tümenle 47. ve 48. Piyade alayları alınarak cephe gerisinde Sincanköy'e getirildi. Cepheden geriye doğru menzil hizmetleri de düzenlendi; Ankara'da hastahaneler hazırlandı.

Yunanlılar, Eskişehir-Kütahya muharebesinde aldıkları sonucu bir zafer sayıyorlar, Türk ordusunu son bir darbeye yok ederek Ankara'yı ele geçirmek ve Sevr antlaşmasını Türkiye'ye daha ağır şartlarla kabul ettirmek istiyorlardı. Bu sonuca varmak için de askeri harekâtın devamında kesin zorunluluk görüyorlardı.

Yunanlılar, Eskişehir ve Kütahya muharebesinden sonra Eskişehir bölgesindeki 25 günlük duraklama döneminde noksanlarını tamamlamaya çalışırken menzillerini de düzenlediler. O zamana kadar Afyon-İzmir hattına dayanan ulaştırma hatlarına, Bursa-Eskişehir yolunu da kattılar. 14 Ağustos 1921'de asıl kuvvetleriyle Eskişehir-Seyitgazi doğusundan Sakarya'ya doğru ileri harekete geçtiler.

Sakarya muharebesinde Türk ordusunda 55,000 piyade tüfeği, 241 ağır makineli tüfek, 164 top vardı. Yunanlılar top ve piyade tüfeği yönünden de iki kat üstündüler. Yunan ordusunun 6,000 hafif makineli tüfeğine karşılık Türk ordusu bu önemli silâhtan hemen bütünüyle yoksundu. Süvari üstünlüğü Türk ordusundaydı. Sakarya doğusunda bulunan Türk ordusunun ileri sürülen örtme birlikleri Mihaliççık-Sarıköy-Sivrihisar genel hattında bulunuyordu.

Yunanlılar esas muharebenin bu hatta yapılacağını sanıyorlardı. Bununla birlikte, Garp Cephesi kumandanlığı Yunanlıların 20 günden beri devam eden hava keşifleri ve istihbarat faaliyetine rağmen, gerçek amaç ve tertibatını gizlemişti. Yunanlılar Mihaliççık-Sarıköy-Sivrihisar hattına vardıktan sonra gerçeği anladılar ve ondan sonra kendilerine zaman

kaybettiren yeni bir düzenle Sakarya'ya doğru yürüdüler; Türk örtme birlikleri Sarıköy-Sivrihisar hattına varan Yunan ordusunu oyalayarak Sakarya gerisine, asıl mevzilerine çekildi.

23 Ağustos 1921'de Sakarya mevzii önünde her iki taraf arasında çatışma başladı. Yunanlıların amacı Kütahya-Eskişehir muharebesinde olduğu gibi Türk ordusunun sol kanadını geniş bir kuşatma çemberi içine alarak yok etmek ve güneyden en kısa yolla Ankara'ya varmaktı. 23 Ağustos 1921'de Türk savunma hattı önünde saldırı düzenine giren Yunanlılar 24 ağustostan itibaren iki kolorduyla Türk merkez sol kanadına, bir kolorduyla de Kavuncu köprüsü kuzeyinden saldırıya geçti; 24-25 ağustos'ta kanlı savaşlar oldu. Bazı mevziler birkaç defa el değiştirdi.

26 Ağustosta Yunanlılar, sağ kanattaki 2. Kolordularıyla kuşatma harekâtına girişti ve Türk Garp cephesi birliklerinin merkez bölgesine de yüklendiler. Türk merkez bölgesi mevzileri Haymana yakınındaki Çal dağına doğru uzayan sırtlardaydı. Çal dağı ele geçerse Türk ordusu yarılmış olacaktı. 27, 28 ve 29 ağustosta savaşlar bütün şiddetiyle devam etti. 30-31 Ağustosta Yunanlılar sol kanattaki Türk Birinci grubu karşısında kuşatmayı başaramadıkları için, cephenin önemli parçası olan merkez kısmını yarmaya çalıştılar ve Çal dağını ele geçirdiler. Başkumandanlık, bölgenin öneminden dolayı iki tümenlik Çal grubunu kurdu ve karşı saldırıyla Çal dağını geri aldı.

Yapılan Yunan karşı saldırısıyla dağın hâkim noktası tekrar Yunanlıların eline geçti. Türk birlikleri dağın doğu eteğinde tutundu ve Yunan saldırısı durduruldu. 31 Ağustos akşamı bütün cephede Yunan ordusunun saldırı hızında bir gerileme görüldü. Türk ordusunu ağır yenilgiye uğratmak için uygulanan planın başarıya ulaşamadığı bütün cephe boyunca saldırının zayıflamış olmasından anlaşıldı.

Bu başarının başlıca sebepleri, Türk ordusunun daha harekâtın başında Yunan harekâtının hedef ve

amacını doğrulukla tahmin etmesi, Garp cephesi birliklerinin buna göre düzenlenmiş olması, sol kanattaki Yunan kuşatmasının cephe muharebesine çevrilmesi ve başkumandanlık emrindeki yedeklerin harekâtıyla Yunanlıların girme ve yarma yaptığı cephe hatlarının tıkanmasıydı.

31 Ağustostan 7 eylüle kadar bütün cephelerde saldırılar eski hızını kaybetti, 7 eylülde itibaren de Yunanlılar sol kanattan kuvvetlerini çekmeye başladı. Türk uçakları günde birkaç uçuş yaparak grupların çekilme yönlerini takip etti. 10 Eylülde Türk sağ kanadının Polatlı bölgesindeki Mürettep kolordusu 15., 23., ve 57. Tümenlerle takviye edilerek Beylikköprü doğrultusundan karşı saldırıya geçti. Duatepe ele geçirildi, bu bölgedeki Yunan kuvvetleri geri püskürtüldü, aynı zamanda merkez ve sol kanatta da Türk saldırıları başladı. 12-13 eylül gecesi Sakarya doğusundaki arazi Yunanlılardan geri alındı.

Yunanlılar Sakarya batısından Eskişehir'e doğru çekilirken Türk süvarileri Yunan ordusunun yanlarına, gerilerine ve içlerine girerek kayıplar verdirdiler. Zamanın darlığından dolayı muharebe başlamadan önce ordunun eksikleri tamamlanamadığı için, Yunan ordusunun Sakarya'dan çekilişinde tam bir takip yapılamadı.

Sakarya muharebesinde Türk ordusunun ikmal, beslenme ve sağlık hizmetleri, içinde bulunulan şartlara göre iyi yapıldı. Askere muharebe sırasında düzenli olarak sıcak yemek verildi. Hafif yaralanan subay ve erler yaraları sarıldıktan sonra kıtalarına gönderildiler ve bunların tedavilerine buralarda devam edildi. Sakarya'da yara almayan piyade subayı çok azdır. Bir kısım piyade ve makineli tüfek bölük kumandanları yedek piyade üsteğmenleriydi. Sakarya'da en büyük zorluklardan biri de hava gücünün yetersizliğiydi. İki tayyareyle günde iki üç defa uçuş yapılmış ve böylece Yunan ordusunun durumu izlenmişti.

Son Düzenleme: 09/10/2009 21:41 Düzenleyen admin.

Sadece Kayıtlı kullanıcılar yazı yazabilir.